

YARGITAY CEZA GENEL KURULUNUN DAVA ZAMANAŞIMINI KESME SEBEPLERİNİN SİRAYETİYLE İLGİLİ YENİ TARİHLİ BİR KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ

I. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun **24.12.2019** tarihli ve E. 2016/69, K. 2019/714 sayılı Kararına konu teşkil eden olayda; bir eğlence alanında bulunan hareketli eğlence aracına binen bir kısmı çocuk çok sayıda kişi, harekete geçtikten bir süre sonra aracın raydan çıkarak devrilmesi sonucu yaralanırlar.

Bu olay dolayısıyla, eğlence alanının işletmecisi A ile devrilen eğlence aracının kiralayanı B hakkında çok sayıda kişinin taksirle yaralanmasına sebebiyet verme suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır. Yapılan yargılama sonucunda, A ve B, birden fazla kişinin taksirle yaralanmasına sebebiyet verme suçundan dolayı mahkûm edilmiştir. Yargıtay 12. Ceza Dairesi, yaptığı temyiz incelemesi sonucunda, bu mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar vermekle birlikte, söz konusu eğlence aracının sahibi C'nin de bu olaydan ve gerçekleşen yaralanmalardan sorumlu olduğunu değerlendirmesinde bulunarak C hakkında suç duyurusunda bulunulması gerektiği yönünde karar vermiştir. Bu karara istinaden yapılan suç duyurusu üzerine C hakkında da birden fazla kişinin taksirle yaralanmasına sebebiyet verme suçundan dolayı kamu davası açılmıştır. İlk Derece Mahkemesi bu davada, dava zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle, düşme kararı verilmiştir. Ancak, Yargıtay 12. Ceza Dairesi, yaptığı temyiz incelemesi sonucunda, söz konusu olayda dava zamanaşımının dolmadığını kabul ederek, C hakkında verilen düşme kararının bozulmasına karar vermiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, aşağıdaki gerekçe ile bu bozma kararına itiraz etmiştir:

“Sanık (C) hakkında önceden resmî olarak yapılmış herhangi bir soruşturma kovuşturma ya da takipsizlik veya benzeri bir işlem bulunmadığı 5237 sayılı TCK'nın sisteminde, dava zamanaşımı süresinin kesilmesinde nesnel ölçüt esas alındığı ileri sürülmüş ise de, sanığın işlenen taksirle yaralama suçuna iştirakinin söz konusu olmadığı icrai herhangi bir eyleminin bulunmadığı ve sanığın sadece mal sahibi olmasından kaynaklanan kusur sorumluluğu dışında bir iştirakinin bulunmadığı kabul edildiğinde, 765 sayılı TCK'nın 106. maddesinin etkisiyle sanıklar (A) ve (B) hakkında verilen mahkûmiyet kararlarının TCK 67/2-d maddesi kapsamında zamanaşımını kesen usulî muamele olarak kabul edilmesine olanak bulunmamaktadır.”

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, aşağıdaki **gerekçe** ile, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının kabulüne karar vermiştir:

*“... TCK'nın 40. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde yer alan "Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir." şeklindeki hüküm uyarınca **taksirli suçlarda iştirak ilişkisi mümkün olmadığından**, anılan Kanun'un 22. maddesinin dört ve beşinci fıkralarına göre herkes kendi kusurundan dolayı ve kusuruna göre sorumlu olacaktır.*

...

Dava zamanaşımını kesen nedenler ... mülga 765 sayılı TCK'nın 104. maddesinde, yakalama, tevkif, celp veya ihzar müzekkereleri, sorgu, son soruşturmanın açılması kararı veya iddianame ile dava açılması olarak belirtilmiş olup, kesen nedenlerin iştirak hâlinde suç işleyen sanıklar yönünden sirayeti ise anılan Kanun'un 106. maddesinde;

“Bir suçtan dolayı yapılan ve müruru zamanı kesen muameleler o suçlarda her ne suretle olursa olsun iştiraki olup da aleyhlerinde takibat veya tahkikat yapılmamış olan kimseler hakkında dahi müruru zamanı keser.” şeklinde düzenlenmişti.

... 5237 sayılı TCK’da ise dava zamanaşımını kesen nedenler 67. maddede düzenlenmiştir. “Dava zamanaşımı süresinin durması veya kesilmesi” başlıklı 67. maddesinin ikinci fıkrası;

“Bir suçla ilgili olarak;

a) Şüpheli veya sanıklardan birinin savcı huzurunda alınması veya sorguya çekilmesi,

b) Şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi,

c) Suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi,

d) Sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi,

Halinde, dava zamanaşımı kesilir.”

şeklinde düzenlenmiştir. **Mülga 765 sayılı TCK’nın 106. maddesinde yer alan düzenleme ise 5237 sayılı TCK’da yer almamıştır.**

...

Dava zamanaşımını kesen nedenler TCK'nın 67. maddesinin ikinci fıkrasında, bir suçla ilgili olarak; şüpheli veya sanıklardan birinin Cumhuriyet savcısı huzurunda ifadesinin alınması veya sorguya çekilmesi, şüpheli veya sanıklardan biri hakkında tutuklama kararının verilmesi, suçla ilgili olarak iddianame düzenlenmesi ve sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa, mahkûmiyet kararı verilmesi olarak belirtilmiştir. Dava zamanaşımının kesilme nedenleri sayılırken madde metninde kullanılan “Şüpheli veya sanıklardan birinin”, “Şüpheli veya sanıklardan biri hakkında”, “Sanıklardan bir kısmı hakkında da olsa” ibarelerinden dolayı 5237 sayılı TCK’da “Dava zamanaşımının sirayeti” ilkesinin benimsendiği ve öznel kriter dışlanarak **nesnel kriter** esas alındığı için suç tarihinden itibaren dava zamanaşımının fail bazında değil de fiile bağlı olarak ortak hesaplanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle iştirak hâlinde bir suç işlendiği takdirde şeriklerden biri hakkında dava zamanaşımını kesen işlemler yapılmış ise haklarında madde metninde sayılan işlemler yapılmış veya yapılmamış olan şerikler hakkında da dava zamanaşımı süresi kesilmiş olacaktır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 20.03.2012 tarihli ve 241-114 sayılı kararı ile 31.01.2012 tarihli ve 243-7 sayılı kararında, 5237 sayılı TCK’da dava zamanaşımının sirayeti konusunda fiile bağlılığı esas alan nesnel ölçütün kabul edildiği, iştirak hâlinde suç işleyen sanıklardan bir kısmı hakkında verilen mahkûmiyet kararının tüm sanıklar için dava zamanaşımını keseceği vurgulanmıştır.

...

... iştirak hâlinde suç işleyen faillerden bir kısmı hakkında verilen mahkûmiyet kararının tüm failler için dava zamanaşımını keseceğine ilişkin kuralın, ancak kanunda açıkça düzenlenen hâllerde cezalandırılacağı öngörülmesi nedeniyle, istisnai bir niteliğe ve kendine özgü bir yapıya sahip taksirli suçlar bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. ... **taksirle işlenen suçlarda iştirak mümkün değildir.** 765 sayılı TCK’da açıkça ifade edilmeyen bu koşula, yukarıda da ifade edildiği gibi 5237 sayılı TCK'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında açıkça yer verilmiştir. Bu nedenle, **birden fazla kişinin fail olduğu taksirli suçlarda sanıklardan biri veya birkaçı hakkındaki mahkûmiyet hükmünün diğer sanıklar için dava zamanaşımını keseceğinden söz edilemeyecektir.** Ulaşılan bu sonuç, **şikâyetin bölünmezliği**

ilkesinin taksirli suçlar bakımından aranmayacağına ve birden fazla faili bulunan taksirli suçlarda failer arasında menfaat çatışması kuralının gözetilmeyeceğine ilişkin Özel Daire uygulamaları ile uyum içerisindedir. TCK'nın 22. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında belirtilen birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda herkesin kendi kusurundan dolayı sorumlu tutulacağı kuralına uyulmayarak iştirak hâlinde işlenen suçlarda faillerden biri hakkındaki mahkûmiyet kararının diğer failer hakkında da zamanaşımını keseceği yönündeki kabul, taksirli fiilden esasen sorumlu tutulmaması gereken failerin uzun süre yargılama tehdidi altında tutulmaları sonucunu doğuracak, bu husus ise **belirlilik ilkesinin** yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde yer alan "adil yargılanma" hakkının unsurlarından birini oluşturan makul sürede yargılanma hakkının **ihlâl**ine sebebiyet verebilecektir.”

II. Bu Kararla ilgili muhtasar hukuki değerlendirmemiz:

Dava zamanaşımını kesen sebeplerin sirayeti bakımından gerek gerek mülga 765 sayılı TCK'da gerek 5237 s TCK'da nesnel ölçüt kabul edilmiş olmasına rağmen, hukuk uygulamamızda, dava zamanaşımını kesen sebeplerin şüpheli ve sanıklardan bir kısmıyla sınırlı olarak etki doğurduğu yönünde içtihatlar geliştirilmiştir. Bu konudaki önemli örneği, mülga 765 s. TCK'nın yürürlükte olduğu dönemdeki uygulama bakımından Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 27.4.1999 tarihli ve 6-82/81 sayılı Kararı oluşturmaktadır. Bu kararda, Kanunun düzenlemesine açıkça aykırı olmasına rağmen, iştirak halinde işlenen hırsızlık suçundan dolayı yapılan yargılamada gerçekleşen kesme sebebinin kaçak olan suç ortağı bakımından etki doğurmadığı yönünde içtihatla bulunulmuş ve bu kişi bakımından dava zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle dava düşürülmüştü (Bu Kararla ilgili değerlendirmeler için bkz. ÖZGENÇ, İzzet, *Türk Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Ceza Hukukuna Giriş, Suç Teorisi, Yaptırım Teorisi, Milletlerarası Ceza Hukuku*, 15. bası, Ankara, Eylül 2019, sh. 958, dn. 416).

Baştan belirtmek gerekir ki, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun inceleme konusu yaptığımız yeni kararına da katılmamız, mümkün değildir.

TCK'nın suça iştirake ilişkin hükümlerinin taksirli suçlar bakımından uygulanamaması, taksirle işlenen fiilin iştirak halinde işlenemeyeceği sonucuna bizi götürmez. Dolayısıyla, bağlılık kuralına ilişkin TCK, m. 40 hükümlerinin zamanaşımı bağlamında gerekçe ittihaz edilmesi, doğru olmamıştır. Keza, konunun belirlilik ilkesiyle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Ayrıca, C hakkında bilahare dava açıldığı için, makul sürede yargılanma hakkının da ihlalinden söz edilemez. Makul sürede yargılanma hakkı, soruşturma ve özellikle kovuşturma başladıktan sonra davanın makul sürede karara bağlanmasını gerekli kılmaktadır. İşlenen somut bir suç bakımından şüpheli olduğu bilahare anlaşılan kişi hakkında bu şüphe üzerine başlatılan soruşturma ve kovuşturmanın ileri bir tarihte yapılması, makul sürede yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilemez.

İşaret ettiğimiz üzere, taksirli fiil iştirak halinde işlenebilmekle birlikte, TCK'nın suça iştirake ilişkin genel hükümleri taksirli suçlar bakımından uygulanamaz. Keza, birden fazla kişinin katılımıyla işlenen taksirli suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu tutulur (TCK, m. 22, f. 5). Ancak bu hükümler, zamanaşımının kesilmesi bağlamında bize yol göstericilik özelliği taşımaz. TCK, m. 67, f. 2 hükmü, zamanaşımının kesilmesi bağlamında kasıtlı ve taksirli suçlar arasında bir ayırım yapılmasına izin vermemektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, 5237 sayılı TCK'nın düzenlemelerine rağmen, bu yönde içtihat oluşturulmasının sebebini, hukuk uygulamamızda, beraatle sonuçlanacağı açıkça görülen dosyalarda bile, derdest olan bir davadan, işin esasına yönelik bir değerlendirme zahmetinde bulunmadan bir an evvel kurtulma çabası oluşturmaktadır.